

Mi nimamo takih bogastev, kakršna imajo n. pr. Amerikanci. Toda naši narodi imajo drugačno bogastvo. To bogastvo je v naših glavah, v naših srcih in dušah, v naših železnih rokah, pripravljenih na delo in borbo, kakor tudi v neomajni volji, da skupno korakamo naprej. To bogastvo je najdragocenejše, kar imamo, in nihče nam ga ne more odvzeti. Močnejše je od ameriških dolarjev in angleških funtov, močnejše je od vsega na svetu...

G. DIMITROV

Leto VIII. - št. 177

Ljubljana, sredi, 30. julija 1947

Izhaja vsak dan razen ob petkih

Mesečna naročnina Din 45.—

Cena Din 2.—

Veličastna manifestacija jugoslovansko-bolgarskega bratstva

Po vsej poti skozi Hrvatsko in Slovenijo so množice prisrčno pozdravljale Georgija Dimitrova in ostale bratske goste

Od Dobove do Ljubljane in v prestolnici sami so desetstisoči slovenskega ljudstva z veličastnimi sprejemi dokazali svojo ljubezen do bolgarskega naroda

Dobova—Ljubljana, 29. julija. Delegacija bolgarske vlade si je v Zagrebu ogledala tovarno »Rade Končar«. Po ogledu tovarne je bil bolgarskim gostom prirujen svečan sprejem v Domu kulture. Popoldne ob 16.12 uri je bolgarska delegacija odpotovala proti Ljubljani. Na vsej poti od Dobove do Ljubljane je ljudstvo navdušeno pozdravljalo bolgarske goste, vzklikalo bratstvu in enotnosti slovenskih narodov in obsipavalo delegate s cvetjem.

V Brezicah se je na postaji zbralo več kot tisoč ljudi. Sindikalna godba rudnika Senovo je ob prihodu vlaka igrala partizanske in narodne pesmi. Bolgarsko delegacijo je pozdravil zastopnik okrajnega odbora OF Krško, ki je izrazil navdušenje ljudstva Slovenije nad obiskom visokih gostov v Sloveniji. Nato so delegacijo pozdravili še pionirji in zastopniki ostalih množičnih organizacij. Vzdolž vse proge so se zbirali ljudje in pričakovali prihod vlaka. Kmetje so zapuščali polja in prihajali k progi, da pozdravijo drage goste.

Prav tako je bilo na postajah Videm-Krško, Rajhenburg in Sevnica. V Sevnici se je na postaji zbrala velika množica ljudi.

V Zidanem mostu so prišli ljudje iz bližnje in daljne okolice. Sindikalna podružnica Vesten iz Celja je prišla s svojo godbo. Ljudstvo je prihod vlaka z

bolgarskimt gosti pričakovalo že od enih popoldne. Ves čas je prepevalo pesmi. Ko je privozil vlak na postajo in se je pri oknu vagona pokazal Dimitrov, ga je ljudstvo obsulo s cvetjem in vzklikalo »Tito - Dimitrov«, Beograd - Sofija».

Tudi v Hrastniku se je že po 13. uri začela zbirati na kolodvoru množica ljudi. Ko je vlak prav počasi vozil mimo postaje, so ga pionirji in mladinci obsuli s cvetjem.

Najlepši sprejem so bolgarski gostje doživeli v središču revirjev v Trbovljah, kjer jih je sprejelo okrog 10.000 ljudi. Na prostor okrog trboveljske postaje, ki je bila okrašena z velikimi slikami maršala Tita in predsednika Georgija Dimitrova ter rudarskimi simboli, se je že od tretje ure popoldne zbiralo prebivalstvo revirjev. Ob navdušenju ljudstva je delegacijo v imenu trboveljskega prebivalstva pozdravil sekretar okrajnega OF odbora tov. Ribič Lojze, v imenu rudarjev pa udarnik Kralj Tine, ki je izročil predsedniku bolgarske vlade Dimitrovu rudarska simbola: cepin in jamsko svetilko. Med navdušenimi vzkliki je ob 18.15 vlak odpeljal proti Ljubljani.

V Litiji je visoke bolgarske goste pozdravila velika množica ljudstva, prav tako navdušeno so jih pričakovali v Zalogu in Dev. Mar. v Polju, nakar je vlak odpeljal naprej proti Ljubljani.

Georgi Dimitrov in Miha Marinko ob sprejemu na ljubljanskem kolodvoru

Veličasten sprejem v Ljubljani

Prostor pred ljubljanskim kolodvorom, Miklošičeva cesta in vse bližnje ulice so bile polne ljubljancev, ki so prišli pozdraviti drage bolgarske goste. Vse hiše so bile okrašene z bolgarskimi, jugoslovanskimi, sovjetskimi zastavami in s cvetjem. Pred kolodvorom, na postajnem poslopiju in na Domu Armije so viseli veliki transparenti s parolami, ki so pozdravljale jugoslovansko - bolgarsko bratstvo, in napisi tov. Stalinu, Titu in Dimitrovu — borcem proti imperializmu. Do prihoda delegacije je ljudstvo prepevalo partizanske pesmi in vzklikalo maršalu Titu in Georgiju Dimitrovu. Matere so pripeljale tudi svoje otroke in vztrajale tam do prihoda vlaka.

Ob 19.15 je prispela v Ljubljano delegacija vlade Ljudske republike Bolgarije s predsednikom Ministrskega sveta Georgijem Dimitrovom na čelu. V delegaciji so v spremstvu predsednika Dimitrova člani bolgarske vlade, minister zunanjih zadev Kimon Georgijev, predsednik Vrhovnega industrijskega sveta Bolgarije generalajnant Dobri Terpašev, notranji minister Anton Jugov, minister financ Ivan Stefanov in minister kmetijstva Georgi Trajkov. Delegacija bolgarske vlade spremlja pomočnik zunanjega ministra FLRJ Aleš Bebler.

general Soldatov, šef sovjetske vojne misije, predstavniki konzularnega zbora v Ljubljani, predstavniki znanstvenih ustanov, sindikatov, množičnih organizacij in veliko število ljudstva.

Ko je privozil vlak na kolodvor, so prisotni navdušeno pozdravljali predstavnike bratskega naroda in vzklikali Georgiju Dimitrovu. Ko je godba odigrala bolgarsko in jugoslovansko himno, je predsednik Dimitrov obsel častno četo, nakar je predsednik Miha Marinko pozdravil goste in jim izrekel dobrodošlico. Za prisrčen sprejem se je zahvalil predsednik Dimitrov in izrekel slovenskemu ljudstvu bratski pozdrav. (Oba govora zaradi pozne ure objavimo jutri.) Po pozdravnih govorih so predstavnice AFZ in pionirji izročili gostom cvetje. Posebno prisrčno so jih pozdravili mladinci delovnih brigad.

Ko se je delegacija pripeljala na ulice, je zajel ljudi val navdušenja. Nestrapno so se prerivali naprej, vsakdo je hotel priti čim bliže, da bi tako bolje videl in pozdravil predstavnike bratskega bolgarskega naroda in borca za svobodo delovnega ljudstva — Georgija Dimitrova. Kratak hip in že so avtomobili odbrzeli mimo. Vzkliki maršalu Titu in bolgarskemu ljudstvu tudi sedaj niso prenehali. Množice so se počasi razšle, zadovoljne, da so tudi one lahko pozdravile v naši slovenski prestolici bolgarske goste in jim pokazale simpatije, ki jih slovensko ljudstvo goji do bratskega bolgarskega naroda.

ter resnično demokracijo in njegovo mlado ljudsko republiko.

Ti redovi so vam podeljeni osebno, predvsem vam, gospod predsednik, ne le kot pravim ter resničnim zastopnikom ter prvoborcem v službi bolgarskega naroda, temveč tudi kot prvoborcem za bratstvo in enotnost naših narodov, za demokracijo in mir in proti slehernim poskusom za obnovo fašizma v kakršni koli obliki, kar pomeni: za življenjske interese vseh narodov na svetu.

Cestitam vam, gospod predsednik, kakor tudi vam gospodje ministri k prejemu zasluženih odlikovanj!

Odgovor Georgija Dimitrova

Predsednik bolgarske vlade Georgi Dimitrov se je zahvalil za odlikovanje ter dejal med drugim:

»Dovolite mi, da se vam najpristrujeje zahvalim za odlikovanje v svojem imenu in v imenu kolegov. Sprejemamo ta odlikovanja kot odlikovanja za domovinsko-frontovsko Bolgarijo, za Ljudsko republiko Bolgarijo, za naš odločni in močati bolgarski narod. Nosili bomo ta

odlikovanja s ponosom in radostjo. Vedno nas bodo spominjala na našo najvišjo dolžnost, da delamo še z večjimi silami in še z globljo modrostjo za zgraditev naše lastne republike in za utrditev večnega bratstva in enotnosti med bolgarskim narodom in narodi Jugoslavije.

Naše prijateljstvo je bilo zapečatenost s krvjo naših narodov v borbi proti nemškemu okupatorjem. Fašizem je razbit, ni pa še vedno do konca pobit. Zato sprejemamo ta odlikovanja in izjavljamo tu pred vami in pred voditelji narodov Federativne ljudske republike Jugoslavije maršalom Titom, da bomo skupaj z narodi Jugoslavije in z vsemi demokratičnimi narodi na svetu z veliko Sovjetsko zvezo na čelu posvetili vse sile za popolno uničenje še zadnjih ostankov fašizma in ne bomo nikdar dovolili, da bi se ponovno rodil kakršni koli novi fašizem ali neofašizem. S tem bomo onemogočili podpihovanje nove vojne in ovekovečili bratstvo in enotnost naših narodov v njihov splošen dobrobit in v korist svetovnega miru ter človeškega napredka.

narodi so si najbližji bratje, njihova volja pa se bo v bodoče izražala enotno v vseh njihovih težnjah, zahtevah, gibanjih, v delu in v borbi. Mi smo ena duša in ena duša bomo ostali večno.

Dovolite mi, tovariš predsednik, da vam osebno pri tem izrazim nekaj besed. Ne zamerite, da poudarim Vašo osebo. Naše rodoljubne in svobodoljubne ljudske množice vas poznajo že dolgo po vaših junških delih pred vojno in med vojno. Pred laisističnim sodiščem v Leipzig ste prvi pričeli odprto borbo s fašizmom, z njegovimi nosilci Göringom in Gubelsom. To je bilo 1. 1933, ko je fašizem že vladal v Nemčiji. Imeli ste dovolj junaštva braniti sovjetsko demokracijo in reči Göringu pred vsem svetom: »Gospod minister, vi se bojite mojih vprašanj.«

V obrambi ste opozorili na Gallileo Gallilea, ki je pod prettno smrtno obsodbo rekel svojim inkvizitorjem, da se zemlja vendarle vrti, in zaključili svojo obrambo z besedami — da gre kolo zgodovine naprej, da se premika v smeri zmage prave demokracije v Evropi.

Naši narodi vas poznajo kot prvoborilca bolgarskega naroda in kot iskrenega sodelavca in soborca našega najboljšega in najbolj priljubljenega tovariša maršala Tita. Poznajo vas kot ustanovitelja nove — domovinsko-frontovske Bolgarije.

Dvigam čašo na vaše zdravje, gospod predsednik, kakor tudi na zdravje vaših sodelavcev, za napredek in procvit domovinsko-frontovske Bolgarije in bolgarskega naroda!

Slavnostno kosilo v Prezidiju Ljudske skupščine

Beograd, 29. julija (Tanjug). Predsedstvo Prezidija Ljudske skupščine FLRJ je priredilo večeraj na čast delegacije bolgarske vlade slavnostno kosilo v prostorih Ljudske skupščine, pri katerem so bili navzoči predsednik ministrskega sveta Ljudske republike Bolgarije Georgij Dimitrov in predsednik vlade FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.

Pri kosilu so bili navzoči tudi ministri za zunanje zadeve bolgarske vlade Kimon Georgijev, predsednik Vrhovnega gospodarskega sveta Bolgarije Dobri Terpašev, minister za notranje zadeve Anton Jugov, minister za finance Ivan Stefanov, minister za kmetijstvo Georgij Trajkov, izredni poslanik in pooblaščen minister Bolgarije v Beogradu Sava Ganovski ter člani spremstva bolgarske delegacije.

Z jugoslovanske strani so bili navzoči poleg predsednika Prezidija dr. Ivana Ribarja in članov predsedstva Prezidija ministri zvezne vlade pod vodstvom podpredsednika Edvarda Kardelja, Predsednik Prezidija Ljudske skupščine Srbije dr. Siniša Stanković, predsednik vlade LR Srbije dr. Blagoje Nešković, predstavniki generalnega štaba JA z generalajnantom Ivanom Gošnjakom na čelu, generalni sekretar zvezne vlade Ljubodrag Djurič, izredni poslanik FLRJ v Bolgariji Obrad Cimić, predsednik ILO-ja mesta Beograda Ninko Petrovič in drugi.

Med kosilom je imel predsednik Prezidija Ljudske skupščine dr. Ivan Ribar tole zdravico:

Zdravica dr. Ribarja

»Gospod predsednik, tovariš maršal, gospodje ministri!

Jugoslovanski narodi vas že dolgo pričakujejo. Prvikrat obiskujejo demokratično in Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo prvi in resnični predstavniki demokratične Ljudske republike Bolgarije. Vaš obisk, tovariš predsednik, Jugoslaviji in maršalu Titu, pomeni za naše narode in za bolgarski narod enega velikih dogodkov, ki bo ostal zapisan in v večnem spominu. Do tega dogodka je moglo priti samo s skupno našo borbo proti skupnemu sovražniku, ko se je kalilo pravo bratstvo in enotnost, ter v borbi za izgraditev ljudske oblasti, ustavnosti in državnosti na principih ljudske demokracije s polno suverenostjo volje naših narodov in s podporo našega skupnega velikega sovjetskega zaveznika z generalnim Stalinom na čelu.

Prvič v zgodovini se borijo jugoslovanski narodi z rami ob rami z braiskim bolgarskim narodom za demokracijo in mir na svetu, zlasti pa na Balkanu.

V preteklosti naših narodov so bile poleg nestrpnosti in vojni sklenjene tudi pogodbe in sporazumi o večnem prijateljstvu. Takšne pogodbe so ostale mrtva črka na papirju, med drugimi razlogi predvsem zaradi tega, ker so jih sklepali nosilci — monarhija in dinastije, nosilci dinastije in diktature, nasilno in proti ljudstvu, za svoje lastne in tuje interese.

Domovinsko-frontovski Bolgariji, ki jo vodite vi, gospod predsednik, in Titovi Jugoslaviji niso potrebna pogajanja, da bi prišlo do te prijateljske pogodbe. Naši

Zdravica Georgija Dimitrova

Predsednik Georgij Dimitrov je odgovoril na zdravico dr. Ribarja z naslednjimi besedami:

»Gospod predsednik, gospodje ministri, tovariš Tito!

Dovolite mi, da v imenu tovarišev iz delegacije, v imenu bolgarskega naroda in v mojem osebno imenu izrazim prisrčno zahvalo za izročena visoka odlikovanja in za sprejem, ki ste nam ga vi — lahko rečem brez pretiravanja — ter narodi FLR Jugoslavije pripravili naši vladni delegaciji.

Naš obisk bratski Jugoslaviji ni samo izraz že obstoječega prijateljstva med bolgarskim narodom ter narodi nove Jugoslavije. To prijateljstvo se je pričelo, kot je znano, skupno s prelito krvjo, posebno ob koncu vojne proti nemškemu osvajaocu za izvojevanje naše in vaše svobode ter neodvisnosti.

Naš obisk v Beogradu in naša srečanja z inspiratorjem in organizatorjem nove Jugoslavije maršalom Titom ter drugimi voditelji FLR Jugoslavije imajo mnogo večji pomen kot navaden prijateljski obisk.

Prišel je čas, celo z gotovo zakasnitvijo, ko je treba pričeti praktično, popolnoma konkretno in dejansko okrepitev našega bratstva na podlagi tesnega političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja. Niso dovolj, kar je umljivo,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Georgi Dimitrov odlikovan z Redom narodne osvoboditve in z Redom bratstva in enotnosti I. stopnje

V ponedeljek so v Prezidiju Ljudske skupščine FLRJ slovesno izročili visoka odlikovanja predsedniku vlade Ljudske republike Bolgarije Georgiju Dimitrovu in drugim članom bolgarske delegacije.

Odlikovanja je izročil predsednik Prezidija Ljudske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar ob prisotnosti podpredsednikov Prezidija Moše Pijadeja in Filipa Lakuša ter sekretarja M. Peruničiča, zunanjega ministra FLRJ Stanjoja Sinišča, njegovega pomočnika dr. Aleša Beblerja, pooblaščenega ministra M. Jakšiča in drugih.

Za posebne zasluge v borbi proti fašizmu in za utrjevanje bratskih odnosov med bolgarskim narodom in narodi FLRJ so odlikovani:

- z redom narodne osvoboditve in z redom bratstva in enotnosti I. razreda Georgi Dimitrov, predsednik vlade LR Bolgarije;
- z redom za zasluge za narod I. razreda: Kimon Georgijev, podpredsednik vlade in zunanji minister LR Bolgarije; Anton Jugov, notranji minister LR Bolgarije; Georgi Trajkov, kmetijski minister LR Bolgarije; Ivan Stefanov, finančni minister LR Bolgarije; Dobri Terpašev, predsednik Vrhovnega gospodarskega sveta LR Bolgarije;

- z redom bratstva in enotnosti I. razreda: Rusj Hristogov, direktor milice, in Steriju Altanov, general-major;
- z redom za zasluge za narod II. razreda: Sava Ganovski, pooblaščen minister LR Bolgarije v Beogradu;
- z redom bratstva in enotnosti II. razreda: Sonjo Cončev, direktor bolgarske Narodne banke; Ivan Altanov, glavni sekretar zunanje ministrstva; Petko Kurnin, voditelj gospodarskega sektorja Nacionalnega komiteja Domovinske fronte; Stefan Hristov, voditelj načrtnega sektorja Vrhovnega gospodarskega sveta; Ljubin Draganov, načelnik kabineta zunanje ministrstva; Bonju Petrovski, generalni direktor za zunanjo trgovino; Peter Gligorov, šef kabineta predsednika vlade; Toče Tačev in dr. Svetislav Bajkilev;
- z redom za zasluge za narod III. razreda: Zeljasko Kolet Milev, Peter Ivanov Bundžukov, Djordji Rađev, Lukan Varadžinov in Rančo Kementičdžijev.

Govor dr. Ivana Ribarja

Ob izročitvi odlikovanj je predsednik dr. Ivan Ribar čestital odlikovancem z naslednjimi besedami:

»S temi redovi odlikujemo predvsem bratski bolgarski narod, njegovo pravo

RAZPRAVA PROTI NAGODETOVI ŠPIJONAŽNI ORGANIZACIJI

Obtoženi Nagode in soobtoženci predstavljajo organizirano špijonažno agenturo tujih sil, ki je hotela odstraniti obstoječo državno ureditev FLRJ in demokratične pridobitve osvobodilne borbe

je v utemeljivi obtožbe ugotovil javni tožilec LRS tov. Viktor Avbelj

Ljubljana, 29. julija.

Danes zjutraj se je pred Vrhovnim sodiščem LRS začela v veliki dvorani Okrožnega sodišča v Ljubljani javna razprava proti špijonažni skupini na čelu z obtoženim Nagodetom Črtomir.

Javni tožilec LRS Rudi Avbelj čita obtožnico.

Avbelj Viktor s pomočnikom Žalikom Martinom in Simčičem Markom.

Obtožence zagovarjajo: dr. Čobal Josip po uradni dolžnosti obtožena Sirca Ljuba in Vode Angelo; dr. Subic Vladimir po pooblastilu obtoženega Kavčnik Lea; dr. Ražem Joahim po pooblastilu dr. Borisa Furlana in po uradni dolžnosti Stare Bogdana; dr. Grossmann Josipina po pooblastilu Hribar Zorana, Hribar Elizabeto in Hočevar Pavlo; dr. Kuhar Andrej po pooblastilu obtoženega Kumelj Metoda; dr. Ravnihar Vladimir po pooblastilu obtožena Zupan Svato-pluka, Lajovic Vida; dr. Zirovnik Janko po pooblastilu obtoženega Pirca Metoda in po uradni dolžnosti obtoženega Sirca Franja.

Po ugotovitvi identitete obtožencev je predsednik dal besedo javnemu tožilcu LR Slovenije Viktorju Avblju, da prečita obtožnico, ki jo je izmenoma čital s svojim pomočnikom Žalikom Martinom.

Čitanje obtožnice

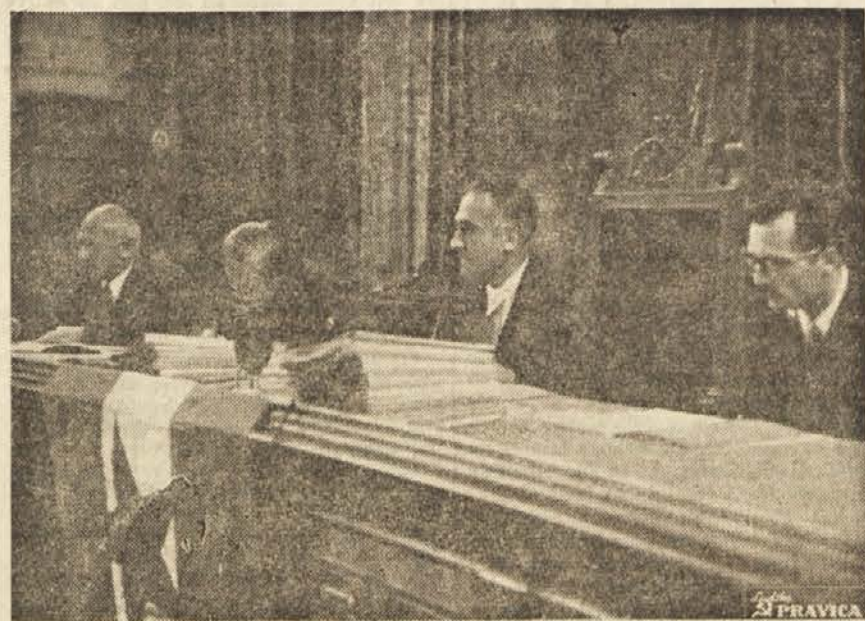
Javni tožilec LRS je po zakonu o kaznivih dejanjih zoper ljudstvo in državo obtožil naslednje obtožence: Nagodeta Črtomira, gradbenega inženirja iz Ljubljane, Sirca Ljuba, pravnika iz Ljubljane, Kavčnika Leona, univerzitetnega profesorja iz Ljubljane, Furlana Borisa, univerzitetnega profesorja iz Ljubljane, Hribarja Zorana, profesorja iz Ljubljane, Vode Angelo, strokovno učiteljico iz Ljubljane, Kumelja Metoda, strokovnega učitelja iz Ljubljane, Hočevar Pavlo, upokojeno učiteljico iz Ljubljane, Zupana Svato-pluka, pravnika iz Ljubljane, Stareta Bogdana, geodeta iz Ljubljane, Pirca Metoda, upokojenega kapetana vojnega broda iz Kranja, Lajovic Vida, pravnika iz Ljubljane, Sirca Franja, absolventa trgoveške akademije iz Ljubljane, in Hribar Elizabeto, kiparko iz Ljubljane.

na primer DOS... razpusti mrežo zapupnikov po vse krajih Slovenije, po vseh partizanskih uradih, komandah in vsem njihovem aparatu, da ta center DOS — državne obveščevalne službe — stopi z nami v zvezo in nam dostavlja stalne informacije... Priložena so vam točna navodila, kako se to naredi in kaj nas interesira... V navodilu za organe obveščevalne službe, najdenem pri obtoženem Nagodetu, vohunski center 101 pod rubriko »Kaj zanima nas in zaveznike« našteva:

A) Razpored armij, divizij, brigad, njihovi komandanti in načelniki štabov, formacije in jačina partizanskih enot, prehrana, oborožitev in oprema, politično udejstvovanje vojske v Jugoslaviji, zrakoplovne enote, aerodromi, bencinski rezervoarji, fortifikacijska dela, stalni pokreti; B) zrakoplovstvo, kje so stalna in pomožna letališča in kakšni so aparati...; C) bencinska skladišča...; D) obuka vojske...; E) podatki o policijskih formacijah, ali jih vodijo Sovjeti, ali so Sovjeti v teh formacijah; F) anti-angloameriška popaganda v Jugoslaviji; G) vsa možna poročila in podatki o političnem, propagandnem in materialnem udejstvovanju partizanskih legalnih in ilegalnih institucij na zasedenem ozemlju cone A in B v Slovenskem Primorju; H) podatki in poročila o aktualnih političnih vprašanjih: propaganda, teror, odpor naroda proti OF, stvarni rezultati lake sabotaže itd., atentati itd.; I) in še ostala interesantna poročila o političnem, vojaškem in gospodarskem stanju v Jugoslaviji.

Obtožnica zatem navaja zapiske obtoženega Nagodeta, ki je v svoj dnevnik sproti zapisoval, kako so špijoni »organizirali mrežo«. Obtoženi Kavčnik je o poročanju na sestankih, kjer so obtoženi špijoni sestavljali poročila za inozemstvo, izjavil:

... Poročal sem o sestanku na sindikatu, o razgovorih s profesorji, o univerzitetnih prireditvah, o stanju v tovarnah, v katere sem imel vstop z dovoljenjem zveznega ministrstva industrije, na primer KID Jesenice. Nagodetu sem dal na vpogled dokument »Glavne linije izgradnje naših železarn«, katerega sem vzel na Jesenicah, o trbovalski elektrarni,

Vrhovno sodišče LRS med razpravo.

organizacija sprejela iz vohunskega centra 101, navajajo, da je treba »delati z vsemi sredstvi, da obveščevalna služba prodre čim globlje v našo domovino, zaradi tega: a) ustvariti pripravne kraje za prehod preko meje in odgovarjajoče

osebe za vodje; b) ustvariti nekoliko kanalov, po katerih se lahko varno pošiljajo naši ljudje v domovino... in c) begunce iz naše domovine izkoriščati za zbiranje podatkov in jih po potrebi pošiljati GOC...»

V službi tuje špijonaže so ščuvali na oboroženo intervencijo, gospodarsko vojno in vmešavanje v notranje zadeve naše države

Obtoženci so kot člani zločinske organizacije v službi tuje špijonaže ščuvali na oboroženo intervencijo tujih držav proti FLRJ, na gospodarsko vojno proti naši domovini in na vmešavanje v njene notranje zadeve. V ta namen so pošiljali v inozemstvo lažne podatke o političnem in splošnem stanju v FLRJ, s katerimi so v inozemstvu ustvarjali videz, kakor da v državi vlada teror, nasilje, ropanje, brezpravnost, versko preganjanje in nacionalno zatiranje.

drugim je obtoženi Hribar Zoran na zaslšanju o svojem razgovoru s članom predstavništva tuje države izjavil:

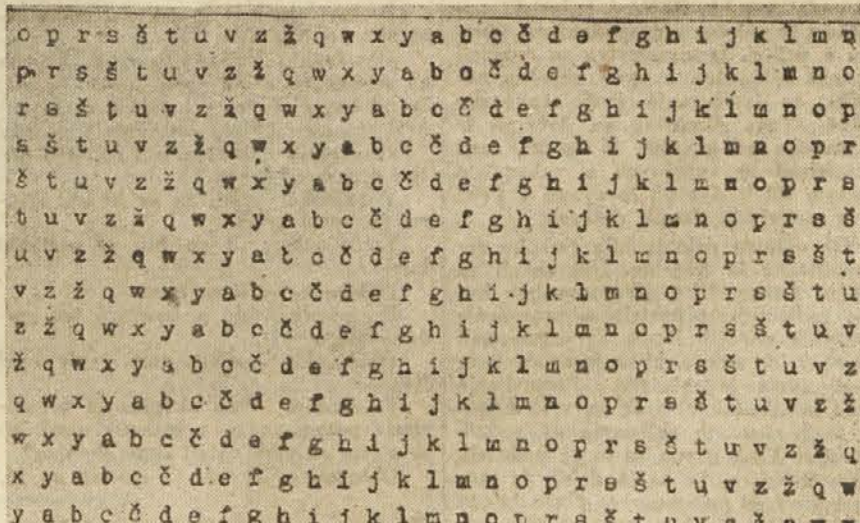
... Govorila sva tudi o možnosti gospodarskega pritiska in sem se pri tej priliki izrazil, da z UNRRA-inimi dobavami podpirajo in utrjujejo današnji režim pri nas, ker bi z ustavitvijo povzročili precejšnje težave. Ostali člani so bili sporazumni z mojim predlogom... Nagode, Kavčnik, Kočevarjeva in mislim tudi Zupan pa so smatrali, da samo tak gospodarski pritisk ne bo zadostal, temveč da bi bilo potrebno še izdatnejša diplomatskega pritiska... Moram pripomniti, da je Furlan o vprašanju UNRRA-e in ukinitve dobav zastopal isto stališče.

Mnogi težki zločini proti ljudski oblasti

Obtoženi so v okviru svoje vohunske organizacije izvršili mnogotera kazniva dejanja proti ljudski oblasti s tem, da so se v besnem sovraštvu do vseh pridobitve narodno-osvobodilne borbe posluževali najbolj umazanih sredstev, s katerimi so blatili herojskega voditelja naših narodov v vojni in izgradnji naše domovine ter druge najvišje predstavnike naše države ter celo sklepali o njihovi odstranitvi.

Obtoženi so v skladu z vsem svojim delovanjem in po direktivah špijonskih centrov v inozemstvu pripravljali svoj osnutek »ustave«, ki naj bi se uveljavila po odstranitvi sedanje ureditve FLRJ.

V smislu sklepa svoje organizacije so se obtoženi udeleževali množičnih zborovanj in hodili na posamezne ljudske odbore z namenom, da razbijajo zborovanja in z zlonamernim kritiziranjem ovirajo uspešno poslovanje ljudskih odborov. O

Dokument št. 7

Šifra Nagodetove špijonske organizacije, najdena pri hišni preiskavi obtoženca Leona Kavčnika.

poročal sem vse to, kar sem videl v cinkarni v Celju, o zagrebški elektrarni, Westnovi tovarni, osijski tovarni vžigalic in osijski livarni, tovarni avtomobilov na Teznu, stavbni družbi v Mariboru, ljubljanski plinarni in elektrarni, o progi Brčko-Banovići, topilnici v Zagrebu... Poročal sem vse, kar sem videl zanimivega v teh objektih.

Ilegalno pošiljanje izdajalcev preko meje

Obtoženci so preko svojih že vzpostavljenih zvez z vohunskimi centri v inozemstvu ilegalno pošiljali preko meje osebe, ki jih je ljudska oblast zaradi kaznivih dejanj zasledovala, in osebe, ki so bežale v inozemstvo, da bi se tam priklicile velezdajalskim organizacijam, organiziranim za delovanje proti naši državi.

Tako so po svojih kanalih ilegalno spravili preko meje v Avstrijo Drčar Gizelo, ženo pripadnika tako imenovane »Komande slovenske armije« v Avstriji, bivšega domobranskega podpolkovnika in vojnega zločince Drčarja, iz zopora pobelega agenta tuje špijonske službe Engelmanna Mirana, iz Hrvatske pobelega Pipičev in njeno hčerko, organizirali pobež pripadnike njihove organizacije Skvarča Lucije, kar pa jim je preprečila aretacija.

Obtožnica nato v podkrepitev te točke obtožbe navaja citate iz dokaznega materiala. Tako na primer »Navodila za organe obveščevalne službe«, ki jih je

S tem so škodovali mednarodnemu ugledu FLRJ in v času sklepanja mednarodnih pogodb preprečevali ugoditev naših nacionalnih zahtev po pravičnih mejah ter nudili pomoč tistim, ki so v inozemstvu ovirali priključitev Primorske s Trstom in Koroske k FLRJ. S takim lažnim predstavljanjem položaja v domovini so nadalje povzročali preplah med jugoslovanskimi emigranti ter jih tako odvrčali, da bi se vrnili v domovino.

Z zgoraj omenjenimi lažnimi poročili o stanju FLRJ v svojih pisnih nekaterim predstavnikom tujih držav ter v člankih za inozemsko časopisje in radio, kar je bilo namenjeno inozemski javnosti, so ščuvali na oboroženo intervencijo proti FLRJ.

Članom predstavništva neke tuje države so obtoženci predlagali prekinitve mednarodne pomoči UNRRA-e, ker so računali, da se bo s tem poslabšalo stanje v prehrani prebivalstva, s čimer bi se po njihovem prepričanju olajšalo njihovo protiljudsko delovanje.

Da bi dosegli vmešavanje tujih držav v naše notranje zadeve, so v inozemstvo pošiljali umazana lažna poročila o poteku volitev v skupščino FLRJ in druge organe oblasti, o izvajanju agrarne reforme, ločitvi cerkve od države, nacionalizaciji gospodarskih podjetij ter z isto namero zbirali razne druge podatke, kakor na primer ob sestrelitvi zavzneskega letala na Gorenjskem in druge.

Iz obširnega dokaznega gradiva, zbraneega v preiskavi, navaja obtožnica več dokumentov v ščuvanju proti FLRJ, Med

Z NASILJEM SO HOTELI ZRUŠITI OBSTOJEČO DRŽAVNO UREDITEV FLRJ IN ODPRAVITI DEMOKRATIČNE PRIDOBITVE OSVOBODILNE BORBE

Obtoženci so kot pripadniki protiljudske organizacije vršili zločinska dejanja, naperjena na to, da bi z nasiljem zrušili obstoječo državno ureditev FLRJ, spravili v nevarnost njeno varnost na zunanji ter odpravili temeljne demokratične, narodne in gospodarske pridobitve osvobodilne borbe: federativno ureditev države, enakopravnost in bratstvo jugoslovanskih narodov ter ljudsko oblast.

V ta namen so se od jeseni 1945 pa vse do maja 1947, dokler niso bili aretirani, redno sestajali na domu obtoženega Nagodeta Črtomira in obtožene Hočevar Pavle. Teh sestankov so se redno udeleževali obtoženi Nagode Črtomir, Hočevar Pavla, Kavčnik Leo, Hribar Zoran, Zupan Svato, Stare Bogdana, Sirca Ljuba in Lajovic Vida, ostale obtožence pa so obveščali o vsebini razgovorov teh sestankov in storjenih sklepih.

Za izvršitev nalog, ki si jih je zadala omenjena zločinska organizacija, so organizirali vohunsko zvezo z inozemstvom. Med drugim so organizirali vohunsko zvezo z vohunskim centrom 101 v Avstriji, vohunskimi centri v Švici in poposameznimi špijoni tuje obveščevalnih služb. Te zveze so vzdrževali preko ilegalnih kurirjev pod imenom »Peter« in »Podgornik«.

Da bi mogli lažje pošiljati poročila in imeli hitreje zveze, so po direktivah in s pomočjo iz inozemstva začeli organizirati radijsko oddajno postajo, za katero so šifre in pozivne znake prejeli od vohunskega centra 101 v Avstriji.

Ker so se zavedali svojega zločinskega delovanja, so za primer nevarnosti organizirali skrivališča in kanale za pobež čez mejo ter ponarejali osebne dokumente.

Obtožnica zatem navaja nekaj dokazov iz celotnega gradiva, zbraneega med preiskavo, ki podkrepljujejo to točko obtožbe. Tako na primer organizator špijonskega centra 101 Drčar odgovarja na pismo gospe Mirjam in obtoženi Hočevar Pavli pod šifro »Doslednost« in s podpisom Matej:

OBTOŽENI SO BILI ŠPIJONI TUJIH SIL

Obtoženci so o političnem, vojaškem in splošno državnem položaju v naši državi posamezno ali preko svoje mreže zbirali in izročali tujim državam in agentom tujih obveščevalnih služb podatke in listine, ki so po svoji naravi posebno varovana državna tajnost in ki se po prepovedi zakona ali po odredbi pristojnih organov ne objavljajo. Vršili so torej vohunstvo v korist tuje špijonaže.

V ta namen so obtoženci navezovali stike s posamezniki v podjetjih in državnih ustanovah, se vrivali v organe ljudske oblasti in politične organizacije, da so tako za svoje špijonsko delovanje dobivali potrebne podatke zgoraj omenjene vsebine. Organizirali so vohunsko mrežo v Sloveniji, kakor v Kranju, Mariboru, Celju in Ribnici ter vršili tatvine zaupno gospodarske in politične vsebine.

Preko obtoženega Sirca Ljuba in Kavčnika Leona so svoje izdajalsko špijonsko delovanje povezali z delova-

njem Dragoljuba Jovanoviča v Srbiji in Janžekoviča Toma v Hrvatski, jih o podvzetih akcijah v Sloveniji obveščali in se po direktivah nekega člana predstavništva tuje države v Ljubljani pod krinko združevanja vseh opozicijskih sil zedinili na koordinirano akcijo proti ljudski oblasti in državi ureditvi FLRJ.

Obtoženci so na skupnih sestankih poročali o zbranih podatkih in skupno čitali ter dopolnjevali poročila, ki so jih pošiljali špijonskim centrom v inozemstvu in posameznim članom predstavništva tujih držav v Ljubljani in Beogradu.

Iz dokaznega gradiva je o tem med drugim razvidno, da je v dokumentu »Pismo dachauskemu tovarišu« od januarja 1947 vojni zločinec Glušič v imenu tako imenovane »komande slovenske armije« obtožencem dal naslednja vohunska navodila:

...Potrebno je v Ljubljani organizirati obveščevalno službo, kakor je bila

Obtoženi Hribar je izdajal potrdila o prejeti pošti iz vohunskega centra 101.

Nadaljevanje na 4. strani.

PREDPRIPRAVE ZA ODKUP ŽITA V PTUJSKEM OKRAJU

Potrebno je še podrobno politično delo v vaseh, da bo odkup dobro uspel

V nekdanji graščinski pristavi v Ormožu ima Naproza svoje prostore. Vsakdo te napoti: »Na marof pojdi, tam je Naproza.« Marof je velik in ima prostorna skladišča, tako da ima ormoška Naproza vse pogoje za dobro zbiralnico pri odkupu žita. Pridelovalci s šestih krajevnih odborov bodo sem vozili svoje žito: Ormož, Vel. Nedelja, Pavlovci, Lešnica, Loparšice in Hum. Pa bo še vseno ostalo v skladiščih prostora; v Ormožu bodo lahko shranili tudi nekaj vagonov žita, ki bo prišlo za Slovenijo iz Banata.

nice in krajevni ljudski odbori, ki zdaj svojega načrta niso prilagodili načrtu ministrstva, lahko popravili glede tega svoje napake. V zbiralnici v Ormožu, kjer pravijo, da se bodo na vsak način držali predloženega načrta, so zato tudi pravilno upoštevali kraje, za katere vedo, da bodo imeli z njimi večje težave, in razdelilnice odposlali vsem, kjer lahko točno določijo tudi ure za posamezne pridelovalce žita. Sklenili pa so tudi, da bodo morali vsi zamudniki čakati na zadnji dan, da ne bi bili prizadeti oni, ki se bodo točno držali roka. Pripravljene imajo tudi že vse potrebne tiskovine, ki jih bodo izpolnili za vsakega oddajnika žite. Ena poslovalnic ormoške Naproze je

V Hajdini mlatitjo.

A že v nekaj dneh bo na tem dvorišču vse živo in skladišča se bodo polnila. Kmetje bodo pripeljali oni del svojega pridelka, ki pripada skupnemu državnemu žitnemu fondu in tudi svoje presežke, da bo dovolj kruha za vse naše prebivalce.

Da bo v dneh oddaje potekalo vse v redu, da ne bo nepotrebne čakanja in zmešnjave in da se ne bodo ponavljali primeri, da bi se moral pridelovalec vrniti s svojim žitom domov, ker ni prišel na vrsto, so sestavili načrt. Uradno pravijo temu načrtu »plan tempa odkupa«. Za posamezne okraje ga je izdelalo ministrstvo, in sicer tako, da je za posamezne dneve določeno, kakšen procent celotnega odkupa je treba v tem dnevu doseči. Okraj ga potem izdelajo za svoje krajevne odbore, oziroma zbiralnice. Tu pa je že prišlo do prvih nerednosti. Krajevni odbori hočejo kar po svoje — razumejo sicer, da je potreben načrt, ker bo s tem dosežen red v odkupovanju, ne razumejo pa, da je načrt obenem potreben zaradi evidencije. Prava evidenca pa se ne zadovoljuje le z rezultati, ki ne povedo drugega kot to, kar je že bilo izvršeno, prava evidenca mora biti stalna kontrola nad uspehi, pomanjkljivosti in skratka nad vsem, kar lahko vpliva na dober ali na slab potek akcije. Zato se je treba načrta, ki je prišel z ministrstva preko okrajev, brezpogojno držati.

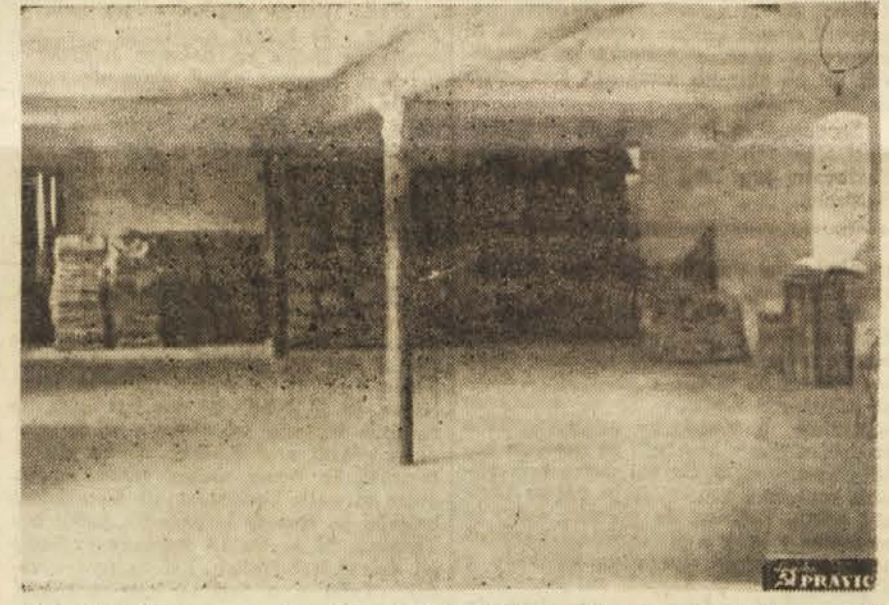
V kolikor bo načrt odkupa, ki mora biti po najnovejših navodilih končan do 10. septembra, spremenjen, morajo tudi posamezne zbiralnice temu prilagoditi svoje delo. Okraj Ptuj, ki je bil sprva določen, da v prvi dekadi še ne bo odkupoval, bo moral zdaj verjetno že prej začeti. Tako bodo tudi posamezne zbiral-

šče. Še predsednik krajevnega odbora v Sv. Marjeti se je te »misli« oprijel, pa že v isti sapi trdi, da bodo vse naredili za dober uspeh pri odkupu. Če so posamezne kmetovalcu napravili škodljivci (ki jih znajo tri precej naštetih: poljske miši, toča, žitni hrošč, slabo seme itd.) res preveč škodo, je to le na ožjem sektorju — v splošnem pa je pridelalec dober.

Take vesti pronicajo počasi vse do okrajnega odbora v dneh, ko se mora Ptuj z vso resnostjo pripraviti na odkup. Zato se bo v prihodnjih dneh videlo, ako so res vse tako pripravili, kot trdijo v Ptuj. Pod priprave ne smemo podkati samo tehnične stvari, politična priprava, ki je s kontrahiranjem dosegla lepe rezultate, ni bi smela popustiti. Vplive starih spekulativnih v vaseh, ki najbolj težijo o slabem pridelku, je še možno preprečiti, potrebno pa je podrobno delo, ki ne bo prizadelo tistih, katerim je mogoče žito res slabše rodilo.

V Ptuj v vedo, da se da z dobro in pravilno propagando marsikaj doseči. — V času, ko so na terenu kontrahirali proste presežke, so v Ptuj dnevoj objavljali rezultate. Pa so se marsikaj pritoževali iz posameznih krajev, da niso njihovi rezultati pravilno prikazani. Tako je postala tabela spodbuda za mnoge kraje in tudi pospešila je redno poročanje, ki je potrebno za dnevno evidenco. Zdaj bodo po vsem mestu namestili zvočnike in na tabelah bodo sprosti objavljali rezultate vseh 29 zbiralnic. Podobne tabele bi bile prav tako koristne pri zbiralnicah, da bodo kazale uspehe posameznih krajev in kmetovalcev.

[Končno še nekaj v oklepaju. Ker v Ptuj razumejo pomen propagande, bi morali vedeti, da so časopisi najboljše sredstvo propagande. Je pa precej dolgo trajalo, preden je dopisnik »Ljudske pravice« dobil vsaj nekaj podatkov. Povsod so se izgovarjali, da nimajo časa, ker morajo takoj na sestanek. Sestanek pa je bil sklican na okraj predvsem zaradi odkupa žita. Nič se ni spomnil, da bi sestanku lahko prisostvoval tudi dopisnik »Ljudske pravice«, ker bi tam dobil največ podatkov o pripravah za odkup. — Nekaj podatkov je končno le dobil na okrajnem OF odboru in deloma tudi na gospodarskem odseku okraja. O stanju skladišč in zbiralnic, mu na Navodu niso utegnili ničesar povedati, ker se je ravnatelj mudilo ob pol desetih na sestanku, ki pa se do enajstih še ni začel in tudi ravnatelj Navoda do takrat ni bilo tja.)

Skladišča Naproze v Ormožu so pripravljena. Ob steni so zložene vreče za žito, ki ga bodo v prihodnjih dneh začeli oddajati okoliški kmetovalci.

končan deset dni pred rokom. V subotiskem in bačko-topolskem okraju odkupovanje dobro napreduje. Precejšnjo zaslugo za to ima »Žitopromet«; odkupne postaje so pravočasno določile in sporočile odkupne norme krajevnim ljudskim odborom. Ljudski odbori prejemajo redno poročila od mlatilnic, kako napreduje delo ter pozivajo pridelovalce, naj pripeljejo ob določenem času obvezne količine pridelkov. Povprečno presegajo odkupno normo za 100%. V Subotici so velike težave z skladiščenjem žita, ker primanjkuje skladišč. Še večje težave so pa v Bački Topoli, kjer skladišča lahko sprejmejo le 15 vagonov žita.

V Srbiji V rasinskem okraju je bil odkupni načrt izdelan pravočasno, kmetom so pa tudi pojedini pomen hitre oddaje žita. Kmetje v posameznih vaseh so se obvezali, da bodo oddali žito kolektivno odkupnim postajam. Ze prvoga dne, 17. t. m., so se posebno izkazali kmetje iz Parumova, ki so pripeljali na odkupno postajo v Kruševcu 40 vozov žita. V Podrinju je odkup dobro organiziran in v večini vasi izpolnjuje dnevni odkupni načrt. Najbolje se razvija odkup na odkupni postaji v Prnjavoru, kjer je doslej izmed enajstih vasi deset krajev preseglo normo. Tudi na odkupni postaji v Sabcu presegajo normo. V Mačvanskem okraju je evidenca najbolje organizirana na odkupnih postajah in pri ljudskih odborih v Bogatiću, Prnjavoru in Mačvanski Mitrovići. Prvi dan so presegli normo v Sabcu za 135%, v Prnjavoru za 112 in v Loznici za 100%.

V Mladenovcu je bilo na odkupni postaji že prvoga dne odkupa na vse zgozdaj zelo živahno. Odkup je dobro organiziran ter se razvija dobro po načrtu.

V Pomoravju, na področju bivšega moravskega in kruševaškega okrožja, so že prvi dan presegli normo za 77%. Najlepše uspehe sta dosegla resavski in beliški okraj; v prvem okraju so odkupili prvi dan petkrat več žita kakor je določal načrt, v drugem pa štirikrat več.

V Poževeju je odkup slabo organiziran. Odkupna postaja je prvi dan odkupila samo za 68% dnevne norme žita.

V Obrenovicu presegajo od prvoga dne dnevno odkupno normo za 100%. Doslej sta se najbolj izkazali vasi Veliko polje in Stubline.

V drugih pokrajinah V večini okrajev bivšega varaždinskega okrožja presegajo dnevno odkupno normo. V varaždinskem okraju so odkupili od 16. do 25. julija 9% obvezne oddaje žita. Normo presegajo povprečno za 60%. Odkup je dobro organizirano odkupno podjetje »Zrno«. V čakoveškem in preloškem okraju so začeli odkupovati žito že 10. julija. Ludbreški okraj, ki je najbogatejši, je dosegel doslej najboljše uspehe, ker je odkup slabo organiziran. V srednji Slavoniji, v okrajih bivšega daruvarskega okrožja, odkupujeta žito podjetji »Zitorad« in »Slavonijac«, ki sta sorazmerno dobro organizirali odkup. V Slavonско-požeškem okraju so se posebno izkazale vasi Čablin, Pieterica, Sestve in Gradac. V slavonkobrodskem okraju je doslej oddala največ obveznih in prostih presežkov žita vas Andrijevci. V županjskem okraju je vas Ilača v prvem tednu presegla normo za 100% ter dosegla najlepši uspeh. V okraju Virovitica izpolnjujejo dnevno normo stoodstojno. Najslabši okraj v Slavoniji je bil doslej Podravska Slatina. V prvih devetih dneh so izpolnjevali le 65% norme. V Bosni še niso dosegli norme. Odkup se je začel 15. julija. Mlačev se je začela sorazmerno pozno. V mnogih okrajih prvi teden niso dosegali dnevne odkupne norme.

ZVEZNA KOVINSKA INDUSTRIJA V LETOŠNJEM PRVEM POLLETJU

Po dnevni operativni evidenci, ki bazira na produktivnih delovnih urah, so podjetja zvezne kovinske industrije v prvem polletju izpolnila plan za 91%. Samo štiri podjetja so presegla plan, in sicer: Lesce, kjer je bil plan sorazmerno nizko določen, »Osejska livarna«, »Prvomajska tovarna orodnih strojev« v Zagrebu in Vojvodinska tovarna v Novem Sadu. Značilno je, da plana nista izpolnili »Jasenica« v Smederevski Palanki in tovarna vagonov v Slavonsem Brodu, to se pravi podjetji, ki imata polovico zmogljivosti podjetij zvezne kovinske industrije. Na zadnjem mestu je tovarna kmetijskih strojev »Zmaj« v Zemunu, ki je izpolnila plan samo za 38%.

Kaj so vzroki tega nazadovanja? I. Čeprav so bile nekatere težave zaradi pomanjkanja materiala, je bil glavni vzrok vendar v tem, da niso podjetja in ne generalna direkcija pravočasno izdelali načrta o potrebnem materialu, temveč so ga začeli izdelovati šele maja. Zato niso podjetja in generalna direkcija vedeli natančno, kaj morajo in v katerem času storiti, da bi lahko vse pravočasno ukrenili. Sicer so bile pomanjkljivosti tudi pri glavnem proizvajalcu — črni metalurgiji, ki pogosto ni mogel sporočiti podjetjem, kdaj jim bo lahko poslal material, čeprav so se kopile proizvodne naloge. Med glavne vzroke nazadovanja v zvezi s pomanjkanjem materiala pa spadata tudi nezadostna ekspeditivnost in premajhna iniciativnost pri posameznih podjetjih, da bi si priskrbel material. Vendar zdaj, ko so v veljavi pogodbe med potrošniki in proizvajalci, ne sme biti več nejasnosti, kaj bo dalo železarstvo. Zdaj, ko je izdelan načrt o potrebnem materialu, tako po količinah kakor tudi po vrstah ter o rokih, ne sme biti več toliko težav pri preskrbi materiala, zlasti če se lotimo bolj ekspeditivno in iniciativno ter z boljšo organizacijo iskanja novih virov materiala.

2. Plan ni bil izpolnjen tudi zato, ker ni bilo dovolj kvalificiranih in polkvalificiranih delovnih moči, dalje zaradi nediscipliniranosti nekaterih delavcev, čeprav je večina delavstva v naših podjetjih pokazala veliko delovno disciplino in polet, in končno zaradi nesmotrnosti ter brezperspektivne vzgoje novih kadrov.

V prvem letošnjem polletju se je povečalo število vajencev za 3,3%, kvalificiranih delavcev za 27%, polkvalificiranih za 31%, nekvalificiranih za 62% in nameščenecv za 39%, t. j. skupno povprečno za 36%. Če imamo pred očmi potrebe po delovnih močeh, tedaj bi se moralo to število povečati še za 38% pri kvalificiranih delavcih, za 7,6% pri polkvalificiranih in za 7,5% pri nameščenih, t. j. skupno za 51,2%. Jasno je, da se mora to vprašanje rešiti s tim večjim ustanavljanjem in organiziranjem industrijskih ter vajenskih šol in s sistemom naglega usposabljanja kvalificiranih in polkvalificiranih delavcev pri praktičnem delu ter s prirejanjem čim večjega števila strokovnih tečajev.

Največji odstotek vajencev ima Kraljevo — 33%, dalje »Jelšingrad« 20,2%, »Prvomajska« 16%, medtem ko jih ima Brod le 6% in »Splošna« samo 2,2%. Skupno je na področju vse generalne direkcije le 11,4% vajencev. Če upoštevamo potrebe po novih kvalificiranih in polkvalificiranih delavcih letos v obstoječih podjetjih in potrebe po delavcih v novih tovarnah, ki jih zdaj gradimo, na primer v tovarni težkih orodnih strojev v Železniku (ki mora začeti obratovati v začetku prihodnjega leta), tedaj sprevidimo, kakšne velikanske naloge čakajo podjetja in generalno direkcijo.

Mnoge produktivne delovne ure so bile izgubljene zaradi neupravičenih izostankov in zamud. Julija je bilo izgubljenih zaradi neupravičenih izostankov in zamud 42.035 delovnih ur. Velik odstotek (3,24) izgubljenih delovnih ur ima podjetje »Zmaj«, ki je bilo na zadnjem mestu pri izpolnjevanju plana, še večji pa »Prvomajska« (3,68%), »Jasenica« (3,08%) in Brod (2,71%), medtem ko ima najmanj neupravičenih izostankov in zamud »Jelšingrad« (0,5%) in približno toliko Kraljevo (0,56%).

3. Da plan ni bil izpolnjen, je vzrok tudi v tem, da ni bil izdelan dnevni operativni načrt za vsako delovno mesto ter da niso bile delovne norme uvedene povsod, kjer je to mogoče. Ta pomanjkljivost je ovirala organizacijo in razvoj socialističnega tekmovanja med posameznimi delavci, med oddelki in med podjetji. Dnevni operativni načrt so začeli izdelovati šele junija in uveden je le v treh podjetjih.

V podjetjih zvezne kovinske industrije je spadalo januarja 29% delovnih ur po normi, julija pa 55% torej za 26% več. Če računamo, da se je v tem razdobju število produktivnih delavcev povečalo za 15%, tedaj se je delo po normah dejansko razširilo za 41%. Toda to dejstvo nas ne sme zavesti v zmotu.

Glede na norme je najboljša tovarna »Jasenica«, ki je imela junija 82,5% produktivnih delovnih ur po normah, »Prvomajska« jih je imela 66%, osejska livarna 53% in tovarna vagonov v Brodu 50%. Na zadnjem mestu je podjetje »Jugoalat« s 17,3%, čeprav so v tej tovarni najugodnejši pogoji za uvedbo norm. V vojvodinski livarni odpade 37% ur na delo po normah, v tovarni kmetijskih strojev »Zmaj« pa samo 25%. Značilno je, da je najnižji odstotek izpolnitve plana prav pri »Jugoalatu« in »Zmaj«, kjer je najmanj delovnih ur dela po normah. Razen tega številne norme niso bile določene na tehnični podlagi, ampak le po izkušnjah. V podjetju »Jasenica« niso določili norm za posamezna dela, ampak le kolektivne norme po delavnicah.

Norme so bile povprečno presežene na področju vse generalne direkcije za 7%. Najbolj je presegla norme tovarna verig v Lescah (38%), dalje »Prvomajska« (26%) in »Tovarna splošnih metalnih konstrukcij« (26%). Tako visok povprečni odstotek preseženih norm za vse podjetje tovarne verig v Lescah kaže, da norme niso bile določene na tehnični podlagi. 4. Vzrok, da plan ni bil izpolnjen, je tudi v slabo organizirani evidenci in statistiki. Brez točne evidencije o izpolnjevanju plana na vseh sektorjih ni mogoče zasledovati, do kakšne mere je plan izpolnjen, in ne zbuditi dovolj zanimanja za izpolnjevanje med delovnim kolektivom. Razen tega niso vodstva podjetij dovolj uporabljala organizirane evidencije, nekatera pa je sploh niso imela. Delovni kolektivi in pogosto tudi vodstva podjetij niso vedeli, v kakšni meri podjetje izpolnjuje plan in zato niso čutili potrebe, da bi storili nujne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti ter niso tudi razvili pravilno borbe za plan. Nujno je, da podjetja vodijo točno evidenco o izpolnjevanju plana na podlagi dnevnega operativnega načrta za slehernega delavca in na podlagi določenih ter preizkušenih norm, kar je treba tudi registrirati na vidnih krajih z objavo odstotkov in z diagrami ter grafikoni. 5. Eden vzrokov, da plan ni bil izpolnjen, je v tem, da se podjetja niso dovolj posvetila organizaciji tehnološkega procesa in ker niso spravila v sklad organizacije poslovanja z novimi pogoji in potrebami, ki jih terja načrtno gospodarstvo. V tem pogledu pade krivdva tudi na generalno direkcijo, ki ni nudila dovolj podpore podjetjem. 6. Da plan ni bil izpolnjen pri nekaterih podjetjih, je treba pripisovati med drugim nezdravim odnosom med posameznimi voditelji podjetij in nepravilnim odnosom med upravo podjetja in upravnim odborom sindikalne podružnice. Primer za to je tovarna vagonov v Slavonsem Brodu, dalje »14. oktobar«, »Jugoalat« in »Zmaj«. Prav ta podjetja so tudi najslabše izpolnjevala plan. Zlasti je treba naglasiti, da plan ni bil izpolnjen pri »Jugoalatu« in »Zmaj«. »Jugoalat« je podjetje, ki bi po značaju svojega dela lahko najbolj idealno in najbolje uvedlo točno evidenco, določilo na vseh delovnih mestih tehnične norme in vsak dan zasledovalo količino gotovih izdelkov, polizdelkov in škarta. Vendar to podjetje do nedavna ni imelo prave evidencije, evidencije pa izpolnjevanju plana, ki jo je podjetje vodilo doslej, pa ni bila preverjena. Odvisna je bila več ali manj od vestnosti delavcev, ki so po končanih delih brez kontrole sporočili, koliko in kaj so naredili. Zaradi takšnih razmer je prišlo do tega, da je podjetje imelo velik odstotek škartiranih izdelkov, pogosto celo nad 30%. Proizvodni stroški, ki so bili določeni s finančnim načrtom, in sedajni revidirani ali obračunski stroški se znatno razlikujejo med seboj, kar bo seveda vplivalo na finančni efekt plana. Tako je bilo pri tovarni vagonov v Brodu računano po kalkulaciji, da bodo lokomotive O-S-O izdelane v 4420 delovnih urah, medtem ko je izdelava v juniju trajala 6420 delovnih ur. Za izdelavo vagončkov s prostornino 0,75 m³ so računali januarja 102 produktivni uri, v juniju pa 90 ur. V podjetju »Zmaj« so računali za izdelavo mlatilnice v januarju 850, v juniju 636 produktivnih ur. Ti tipični primeri kažejo, da so nekatera podjetja v posameznih primerih računala več produktivnih ur, in sicer zaradi zanesljivosti in rezerve. Do nepravilnih kalkulacij je prišlo tudi zaradi nezadostnih skušenj, ker so te izdelke šele začeli izdelovati. Nadaljnji zelo značilni pojav so mnogo previsoki stroški za pribitek na material, ki niso normirani, zato nekatera podjetja izkazujejo takšne stroške v posameznih kalkulacijah: »Zmaj« v Zemunu 22%, »14. oktobar« 14%, tovarna verig v Lescah 9%, čeprav dovoljeni pribitek na material ne bi smel znašati več kakor 2 do 5%. Razen osejske livarne so bila redka podjetja, ki bi pravilno računala splošne stroške po določenih zmogljivosti za letos. Splošne stroške so vnašali v kalkulacije na podlagi lanskih, kar je vsekakor nepravilno, ker se zaradi povečane zmogljivosti normalno znižajo tudi splošni stroški. Na znižanje proizvodnih stroškov je vsekakor vplivalo novatorstvo v nekaterih podjetjih. V mariborski tovarni je pet novatorjev, v osijskih štirje, v »Zmaj« in Kraljevo po trije, v Slavonsem Brodu dva in v »Jasenici« eden. Storitnost kot posledica novatorstva se je pri posameznih delih povečala od 25 do 200%. Pri tem je treba omeniti, da posamezni voditelji podjetij niso dovolj upoštevali in podpirali iniciativnosti pri delavcih, ki so se zavzemali za čim boljše delovno organizacijo z uvedbo novega delovnega načina v proizvodnji. Iz vsega tega je razvidno, da so pogoji za izpolnjevanje tako proizvodnega kakor tudi finančnega plana. Nekateri težave, s katerimi se bomo morali še nekaj časa boriti, je mogoče premagati. Na podlagi izkušenj, ki smo si jih pridobili v prvem polletju, se bomo primerno poneli ter odpravili pomanjkljivosti in napake. Sleherni delavec in voditelj podjetja zvezne kovinske industrije se mora zavedati velikih nalog, ki nam jih nalaga petletni plan, zakaj če bi ne izpolnjevali plana v kovinski industriji kot osnovni gospodarski panogi, bi s tem ovirali uresničevanje plana tudi na ostalih sektorjih našega gospodarstva. Vencelj Perko, direktor generalne direkcije zvezne kovinske industrije.

